

**Miten lapset voivat?
Mitä kouluyhteisö voisi tehdä
lasten hyvinvoinnin
edistämiseksi?**

Matti Rimpelä
Lahti 10.2.2010

Miksi pitäisi olla kiinnostunut lasten hyvinvoinnista?

- "Lapsissa on tulevaisuus",
- mutta myös talous: "**työvoiman uusintaminen**"!
- Suomea uhkaa työvoimapula
 - Tulevat työntekijät vuoteen 2030 saakka jo syntyneet
 - "Hyviä ja hyödyllisiä aikuisia" vai sosiaaliturvan ja poliisin asiakkaita??

Julkinen valta investoi lapsiin ja lapsiperheisiin: valtio + kunnat

- **Montako euroa/0-18 -vuotias?**
- **Kunnan taloudessa yli 10 000 €/0-18 v./vuosi**
 - Yli 200 000 euroa raskauden alusta 18. ikävuoteen
- **Noin 20 000 €/lapsiperhe/vuosi**
- **Yli 60 % kunnan käyttömenoista**
 - Suurin investointi: varhaiskasvatus + koulutus
 - Investointi kasvaa iän myötä
- **Laskelmasta puuttuvat tulonsiirrot:**
 - lapsilisät, vanhempienn vapaat yms.
- ***Miten hyvin nämä investoinnit tuottavat?***

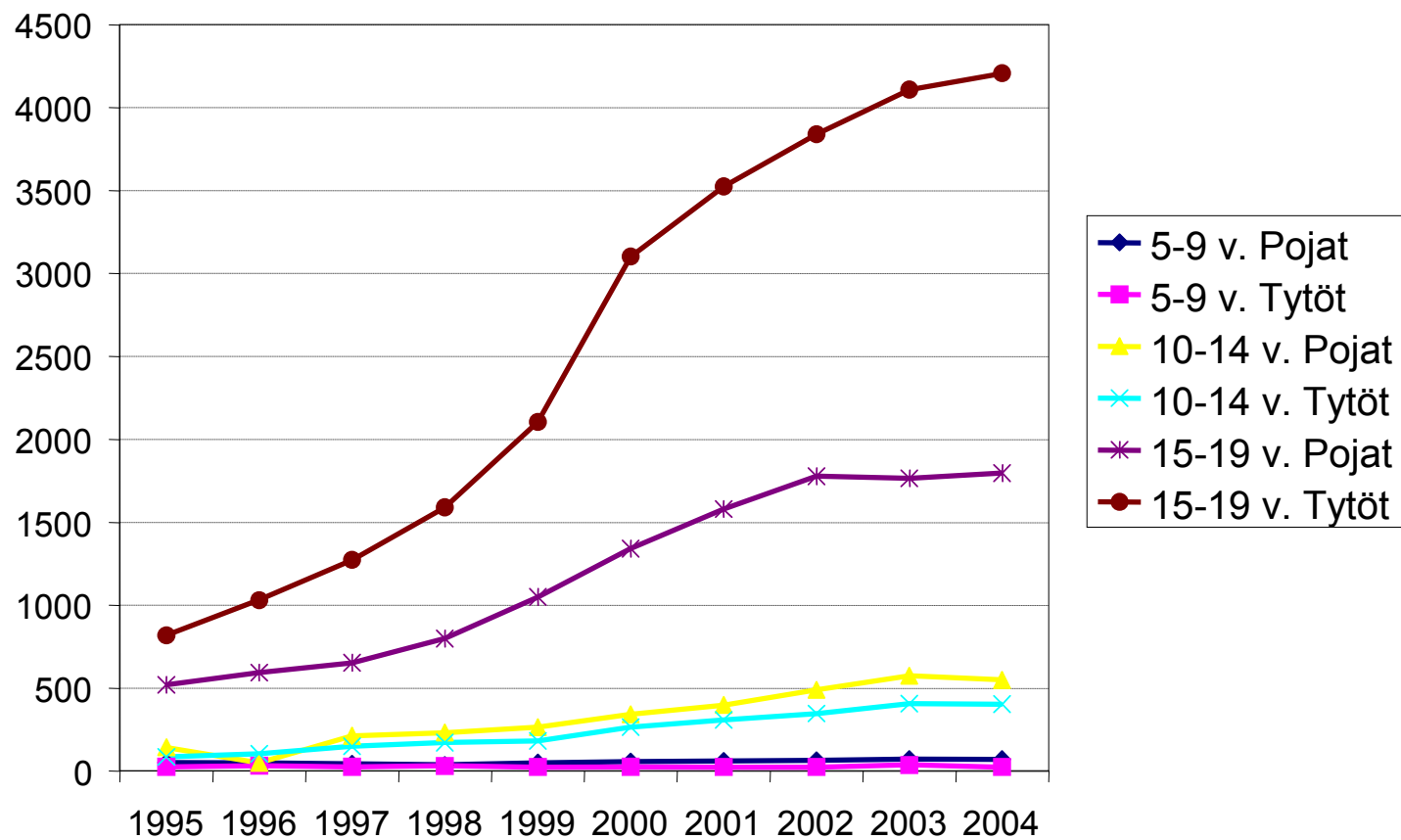
Helsingin Sanomat 5.12.2009

- **"Lasten sijaishuoltoon 2008 lähes 550M€"**
- **"...tuplaantui neljässä vuodessa"**
- **"Etenkin yli 15 -vuotiaita sijoitetaan enemmän"**

Päätyikö menestystarina?

- Suomessa kiinnitettiin lasten hyvinvointiin huomiota ja 1800-luvulta alkaen
- Kansallinen projekti 1940-1960 -luvulla
- Loistavia tuloksia, Suomeen syntynyt 1980-luvun jälkeen yli miljoona syntyessään maailman terveimpiin - syntyessään - lukeutuvaa lasta
- 1980-luku suuren tyytyväisyyden aikaa
- mutta....
- 1990-luvulla alkoi kerääntyä uusia huolia.

**Mielenterveyden hoitoon lääkkeitä korvausta saaneet ikäryhmittäin
:
Depressiolääkkeet (N06C)**

11.2.2010

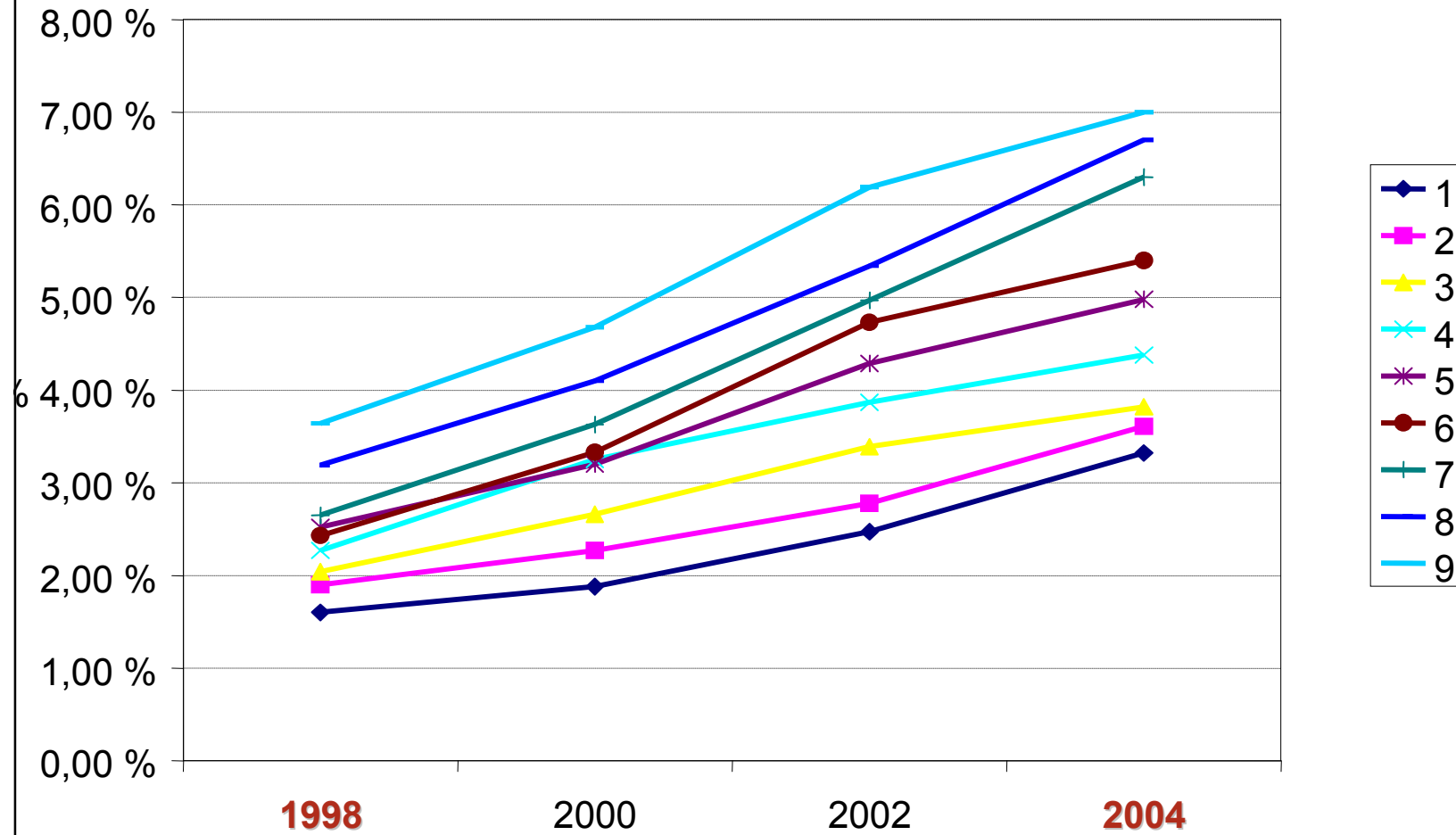
Miten lapset voivat? Mitä
kouluyhteisö voisi tehdä?

6

Lasten ja nuorten psykiatrinen hoito

•	1995/96	2005
Avohoitokäyntejä		
- lastenpsykiatria	56 000	114 000
- nuorisopsykiatria	59 000	128 000
Sairaalahoito		
- hoitopäiviä (0-17)	159 000	210 000

Erityisopetuksessa olleiden osuudet luokka-asteittain

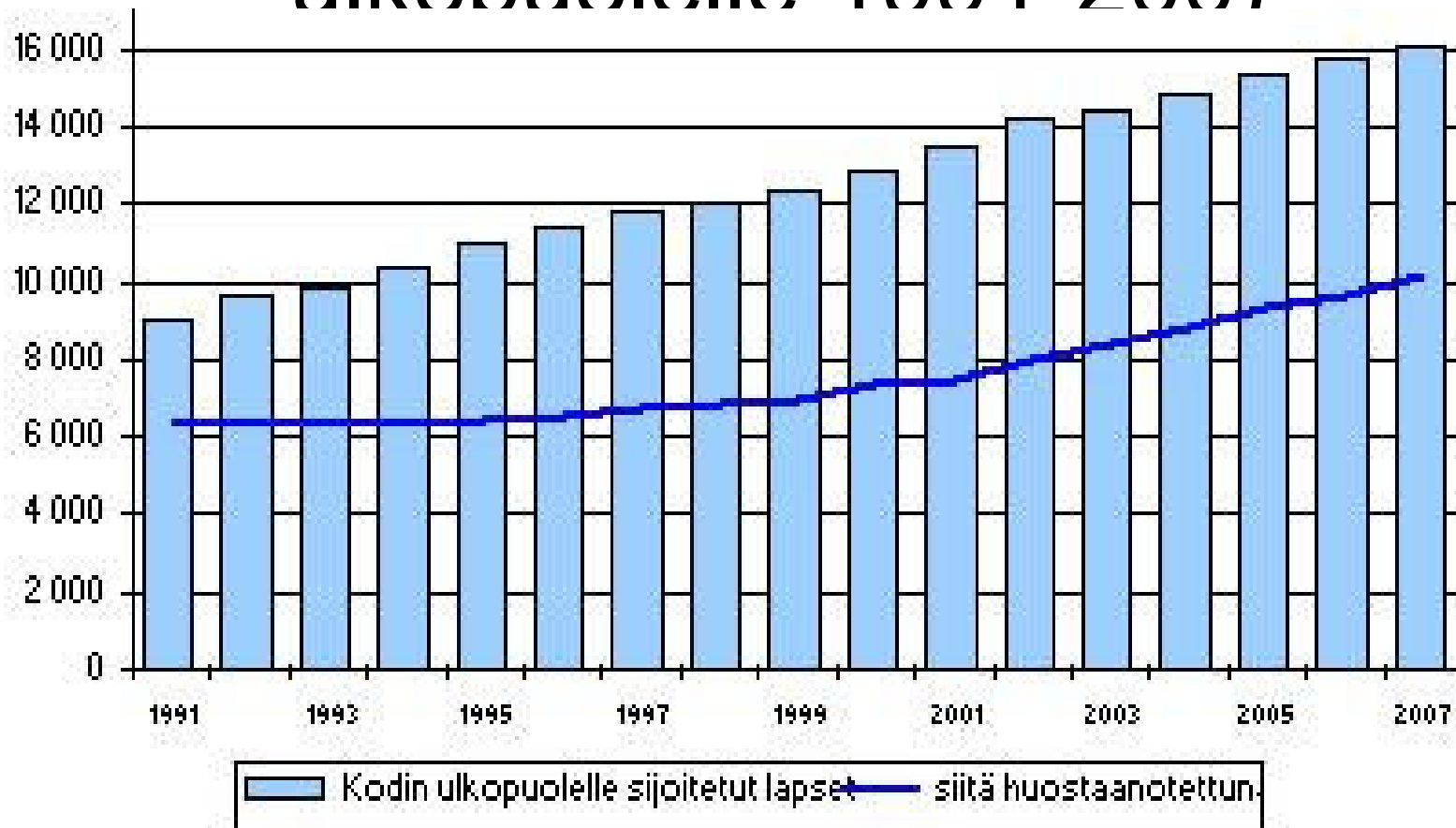

11.2.2010

Miten lapset voivat? Mitä
kouluyhteisö voisi tehdä?

8

Lasten sijoitukset kodin ulkopuolelle 1991-2007

11.2.2010

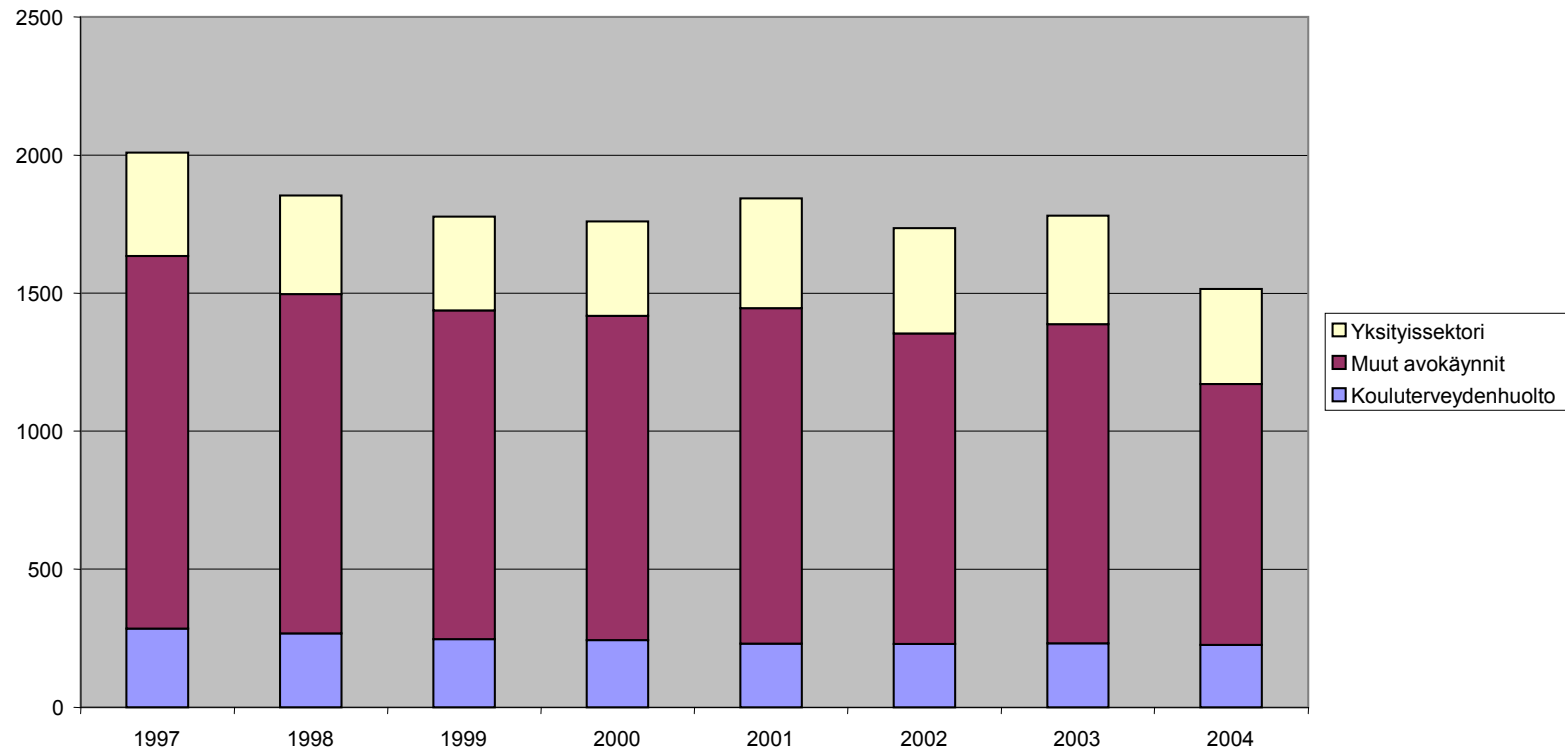
Miten lapset voivat? Mitä kouluyhteisö voisi tehdä?

9

Keskimääräiset 7–14-vuotiaiden lääkärikäynnit/1000 lasta/vuosi, 1997–2004

Terveyskeskusten avoterveydenhuolto (kouluterveydenhuolto/muut avokäynnit) ja sairausvakuutuskorvausta saaneet käynnit (yksityissektori)

KOKO MAA

11.2.2010

Miten lapset voivat? Mitä kouluyhteisö voisi tehdä?

10

Opiskeluhoitoa koululla - tuntia viikossa / 100 oppilasta

Tuloksia yläkouluista

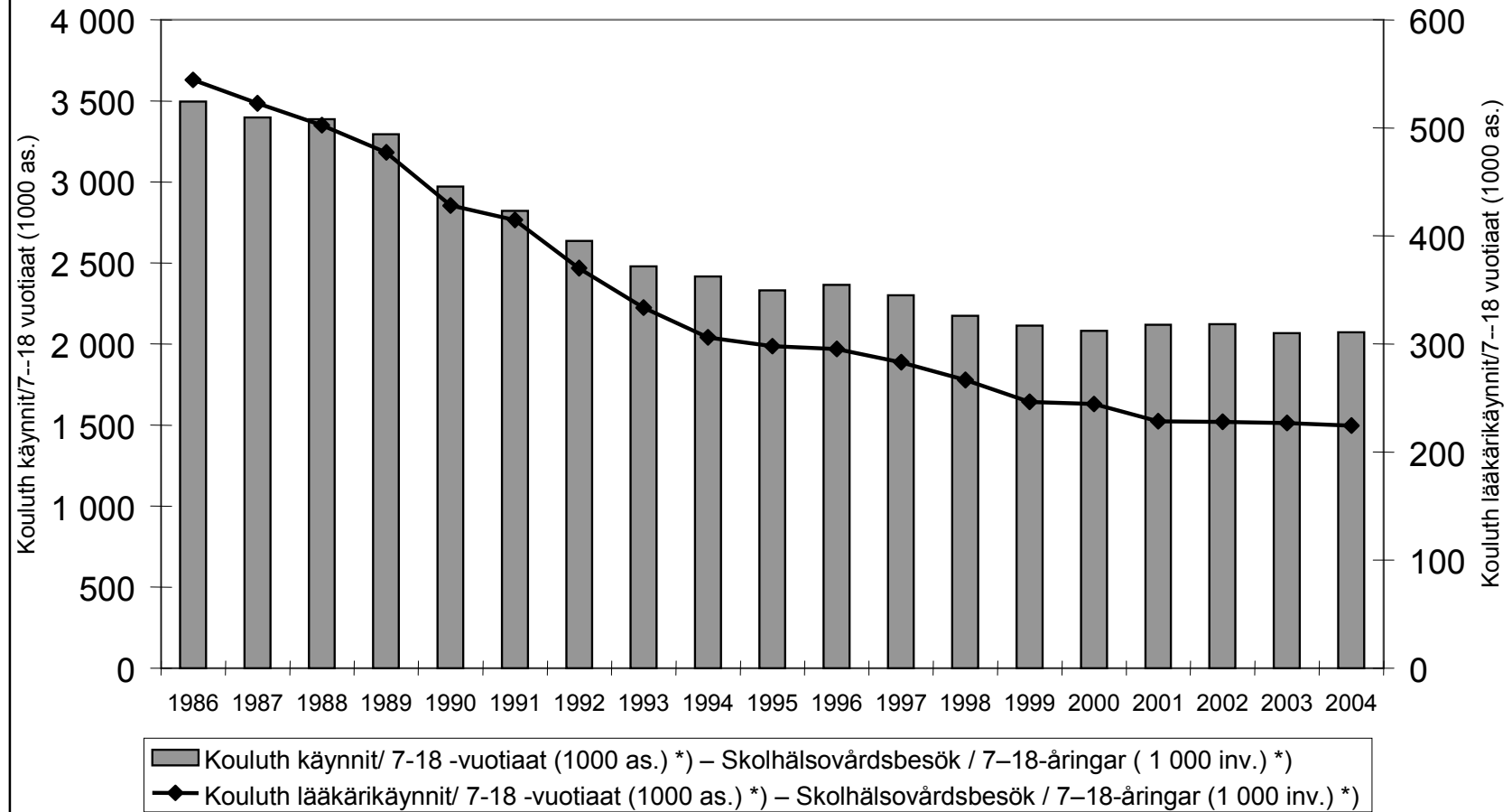
	<i>Suositus</i>	<i>Keski- määrin 2007</i>	<i>Puolet kouluista</i>
Terveydenhoitaja	6,0	6,3	4,9-8,5
Lääkäri	1,5	0,5	0,2-0,9
Mielenterveystyö	6,0	0,4	0,0-1,7
Sosiaalityö	6,0	2,8	0,5-5,8
<i>Yhteensä</i>	<i>19,5</i>	<i>10,1</i>	

11.2.2010

Miten lapset voivat? Mitä
kouluyhteisö voisi tehdä?

11

Kouluterveydenhuollon käynnit vuosina 1986-2004

11.2.2010

Miten lapset voivat? Mitä
kouluyhteisö voisi tehdä?

12

Palvelutilastojen sanoma selvä

- **Lasten ja nuorten ongelmat todetaan ja hoidetaan yhä enemmän**
- **Yhä suurempi osa lapsista häiriöpalvelujen asiakkaita**
- **Voimavarat ohjattu häiriökeskeisiin palveluihin**

Mutta kertovatko palvelutilastot totuuden lasten hyvinvoinnista?

- **Suomessa on seurattu huonosti lasten ja lapsiperheiden hyvinvoinnin kehitystä**
- **Tiedot vanhempien hyvinvointikehityksestä puuttuvat lähes kokonaan**
 - **Vain tulotietoja, lapsiperheköyhyys lisääntynyt**
 - **Eryteisesti yksihuoltajaperheissä**
- **Alle 8-vuotiasta vain kuolleisuustilastoja**
- **Muutamia tutkimuksia 8+ -vuotiaista**
- **Kunnan eivät seuraa lainkaan lasten/lapsiperheiden hyvinvointia**

Varsinais-Suomi: 8-vuotiaat

(A. Sourander ym.)

- **Lapset -tutkimus koko maassa 1989**
- **Seuranta Varsinais-Suomessa 1999 ja 2005**
- **Mielenterveysongelmat**
 - pojilla ennallaan,
 - tytöillä yleistyneet - hieman
- **Hoidossa olleiden osuus kasvanut nelinkertaiseksi**

11.2.2010

Miten lapset voivat? Mitä
kouluyhteisö voisi tehdä?

15

Tuloksia kouluterveyskyselystä

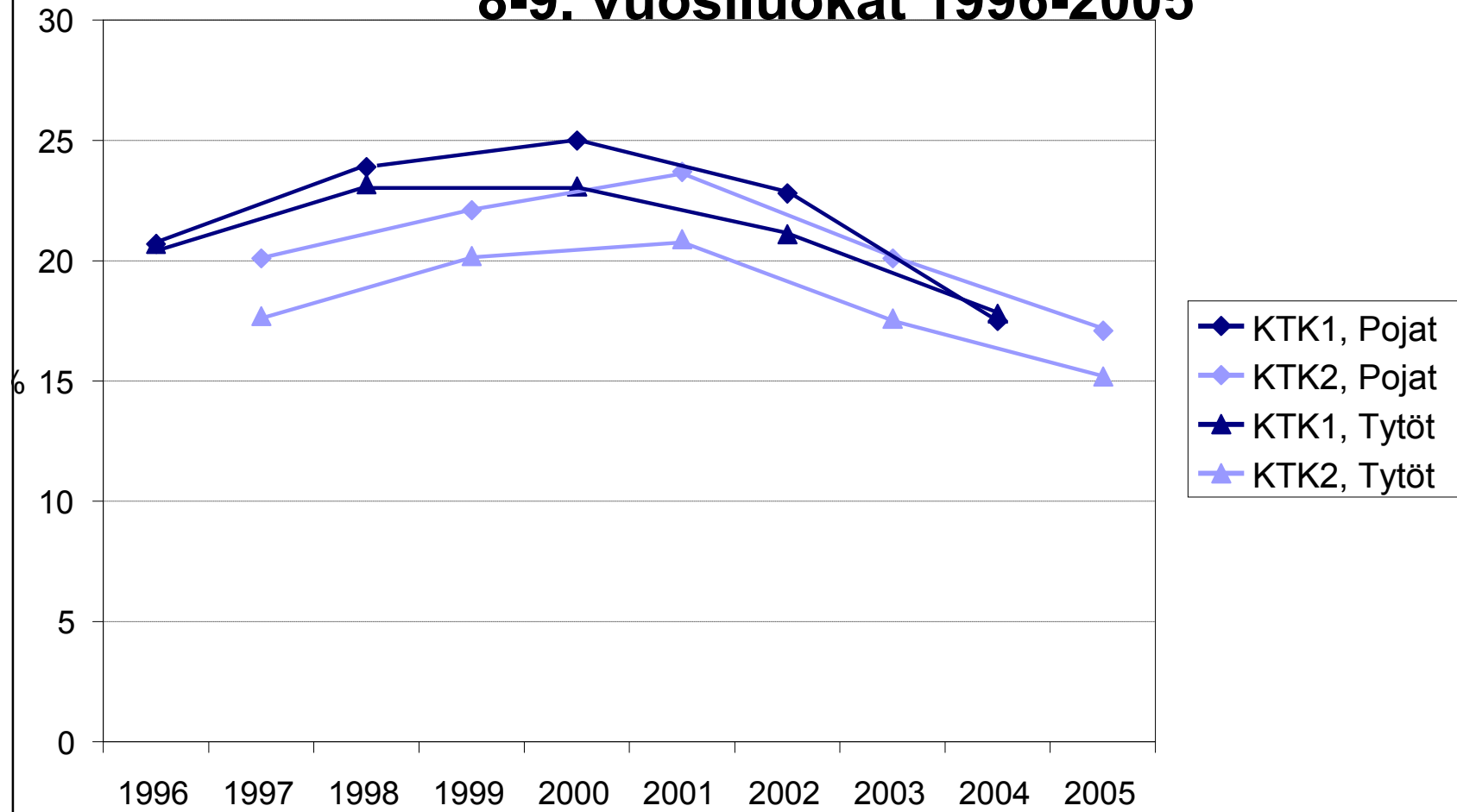
- **Koko maan aineisto kahden vuoden yhdistelmä:**
 - noin 90 000 8. ja 9. luokan oppilasta
- **Oireita ja tottumuksia**
- **Hyvinvoinnin mittareita**
 - perhe
 - koulu
 - terveys

**Keskivaikea + vaikea
masentuneisuus: 14-16 -vuotiaat**

	1999/00	2005/06	
Pojat	7,8%	8,0%	+ 0,2
Tytöt	16,1	17,5	+ 1,4

**Ei ole pitävää näyttöä
lasten/nuorten
mielenterveysongelmien
huomattavasta lisääntymisestä!**

Päivittäin tupakointi 8-9. vuosiluokat 1996-2005

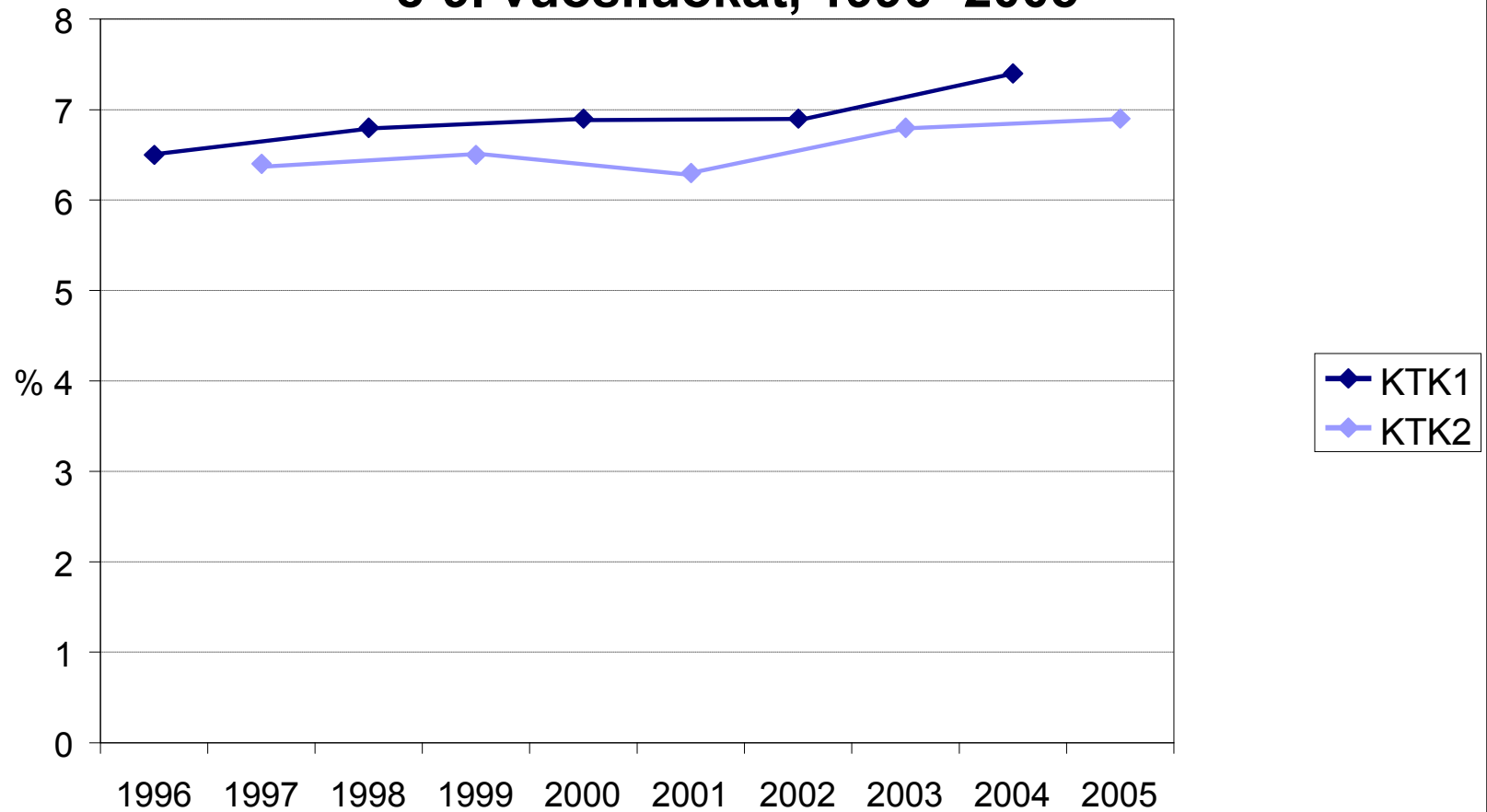

akes/Kouluterveystutkimus

Miten lapset voivat? Mitä kouluyhteisö voisi tehdä?

Peruskoulun 8. ja 9. luokka

Kiusattuna viikoittain tai useammin, 8-9. vuosiluokat, 1996 -2005

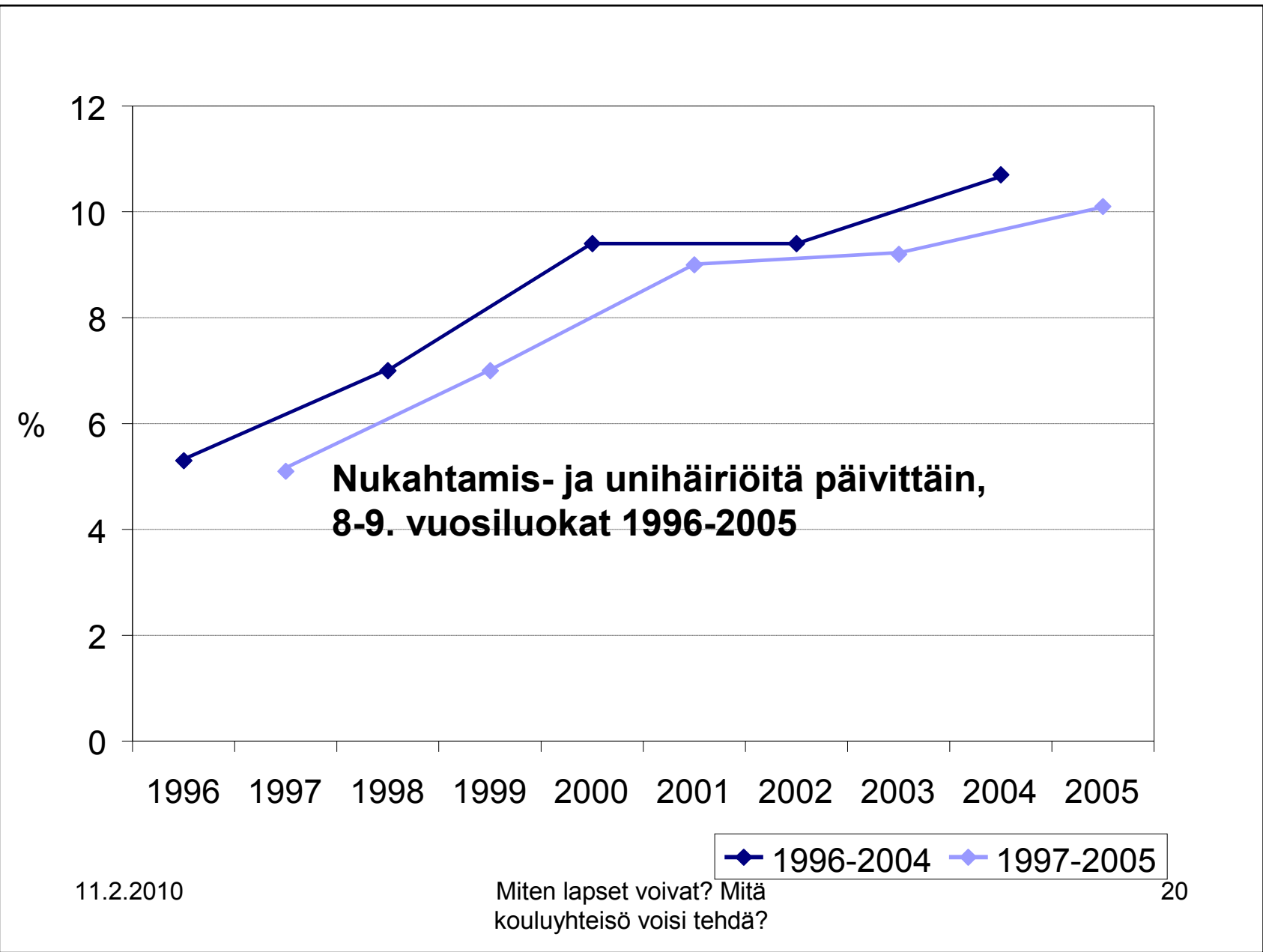
Stakes/Kouluterveyskysely

Peruskoulun 8. ja 9. luokka

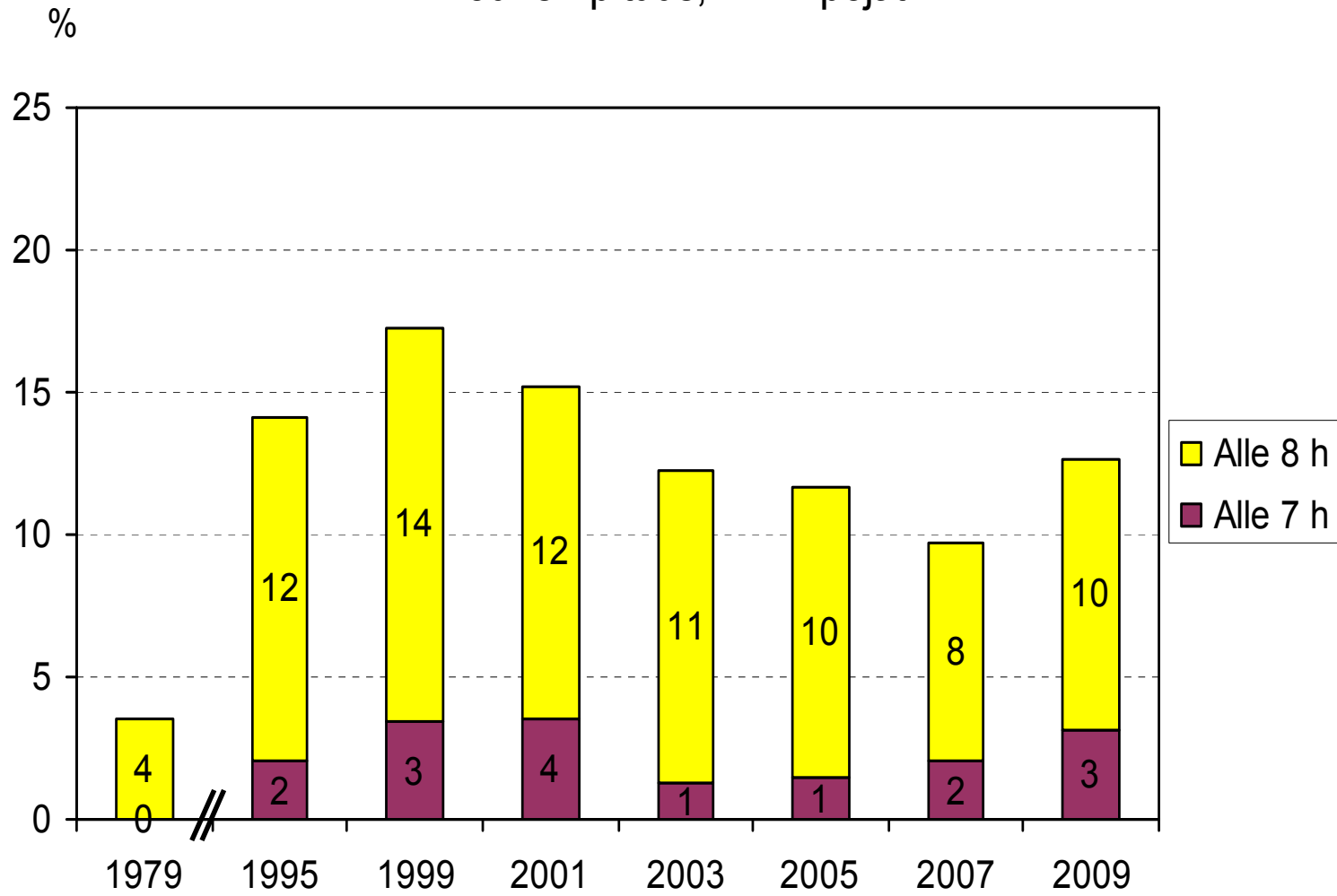
11.2.2010

Miten lapset voivat? Mitä
kouluyhteisö voisi tehdä?

19

Yöunen pituus, 14 v. pojat

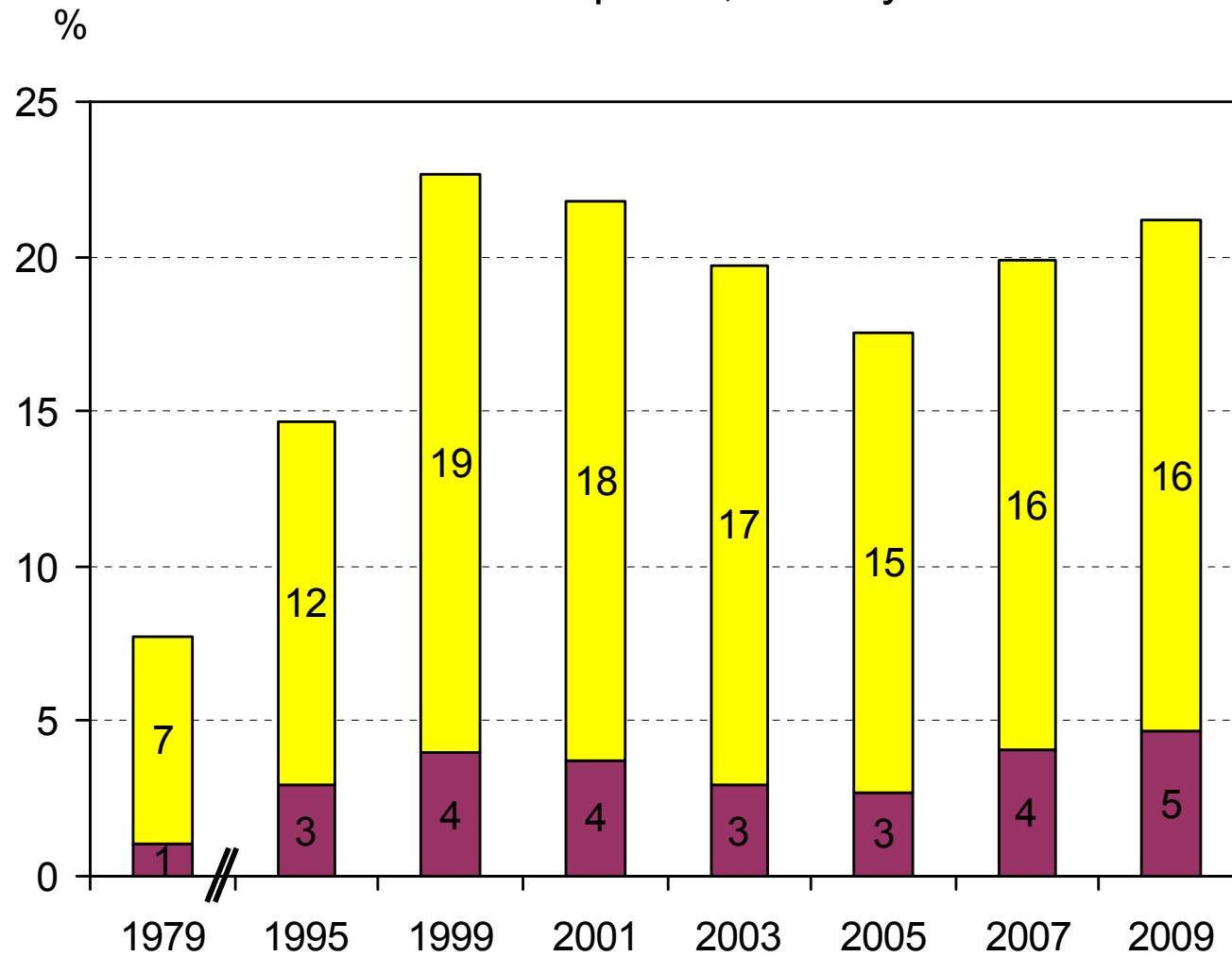

11.2.2010

Miten lapset voivat? Mitä kouluyhteisö voisi tehdä?

Nuorten terveystapatutkimus

Yöunen pituus, 14 v. tytöt

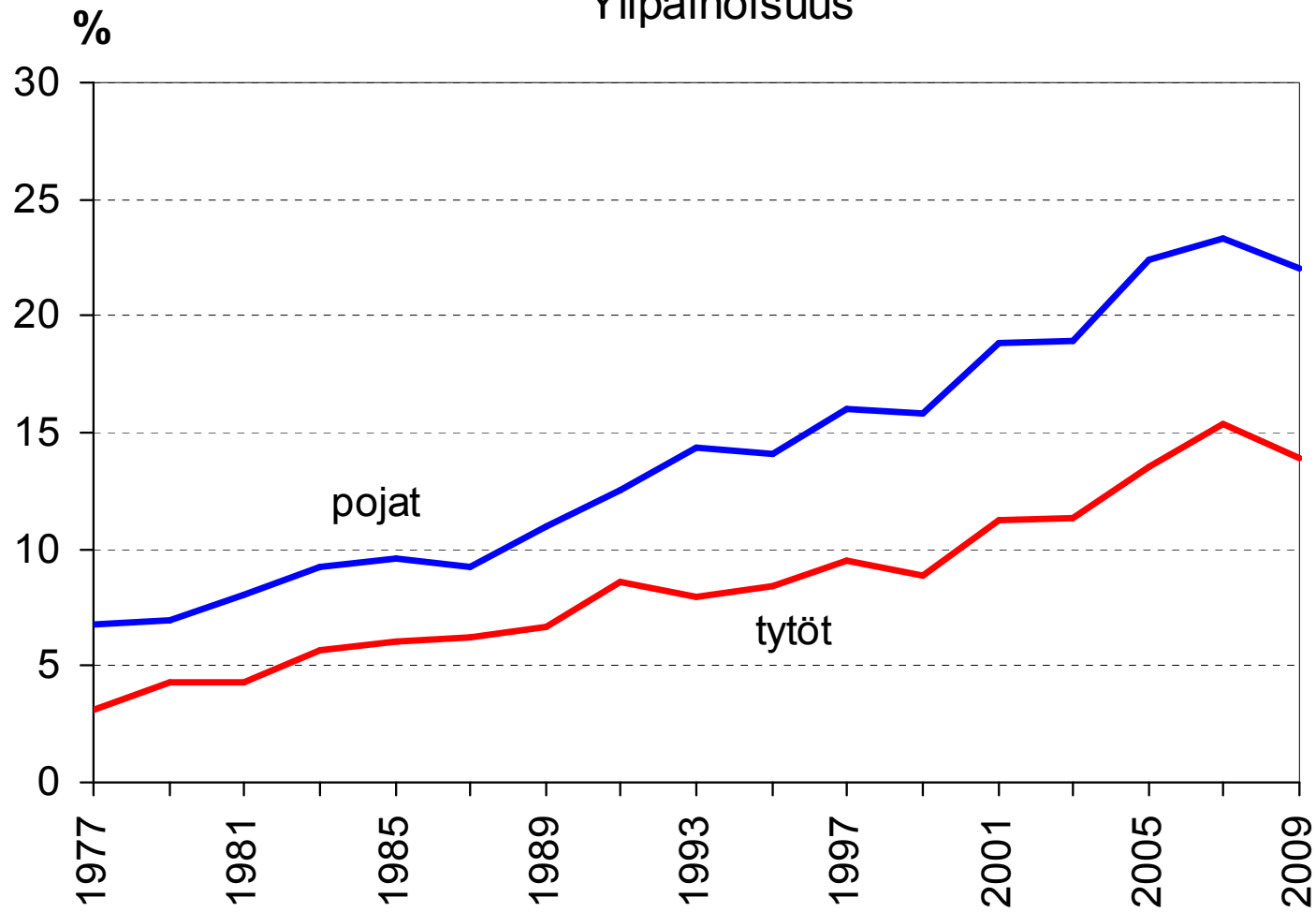
11.2.2010

Miten lapset voivat? Mitä
koulu yhteisö voisi tehdä?

Nuorten terveystapatutkimus

22

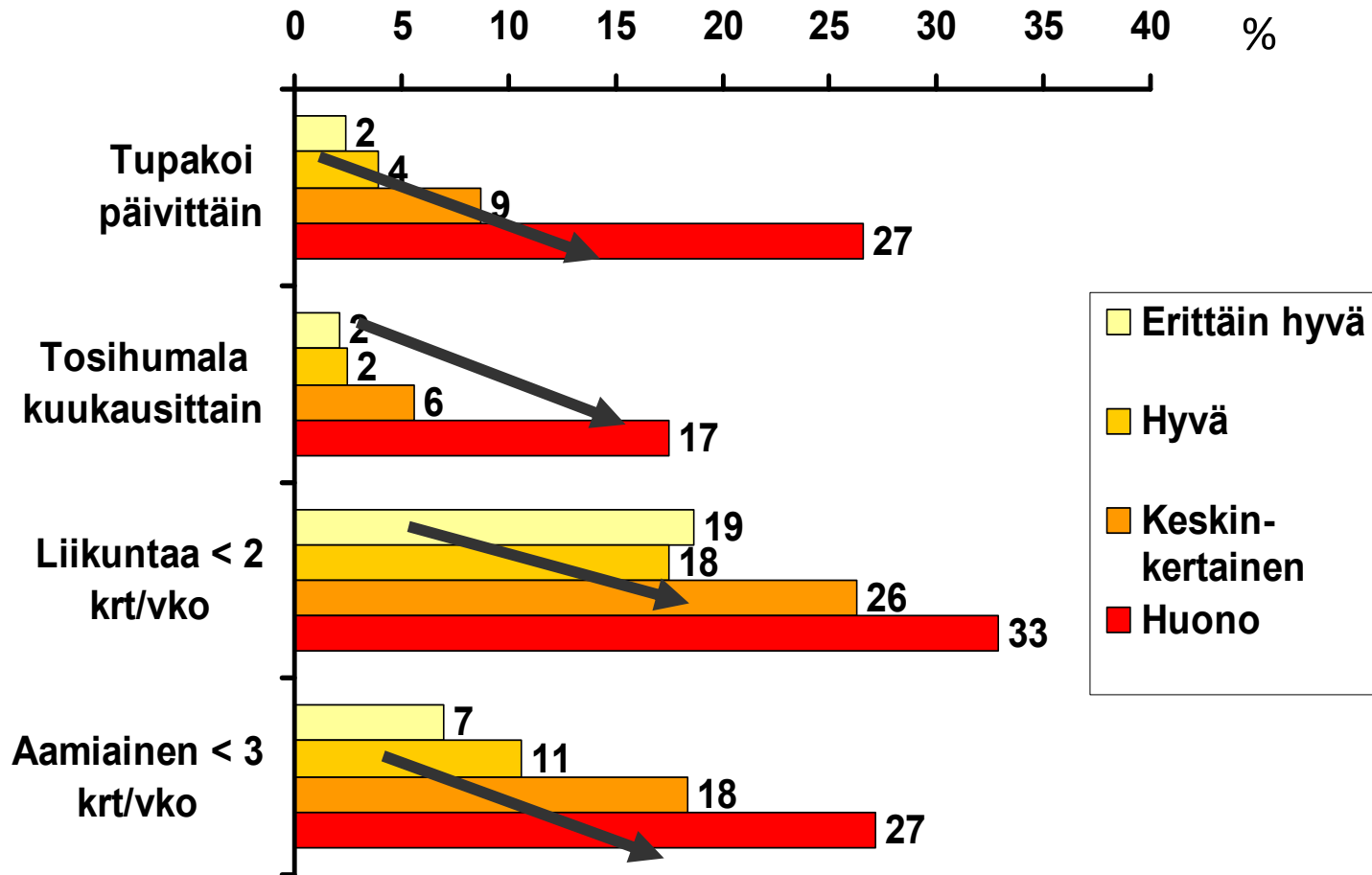
14 - 18 -vuotiaat tytöt ja pojat (ikä vakioitu)
Ylipainoisuus

11.:

Nuorten terveystapatutkimus
koulu yhteisö voisi tehdä?

Koulumenestys (14-vuotiaat)

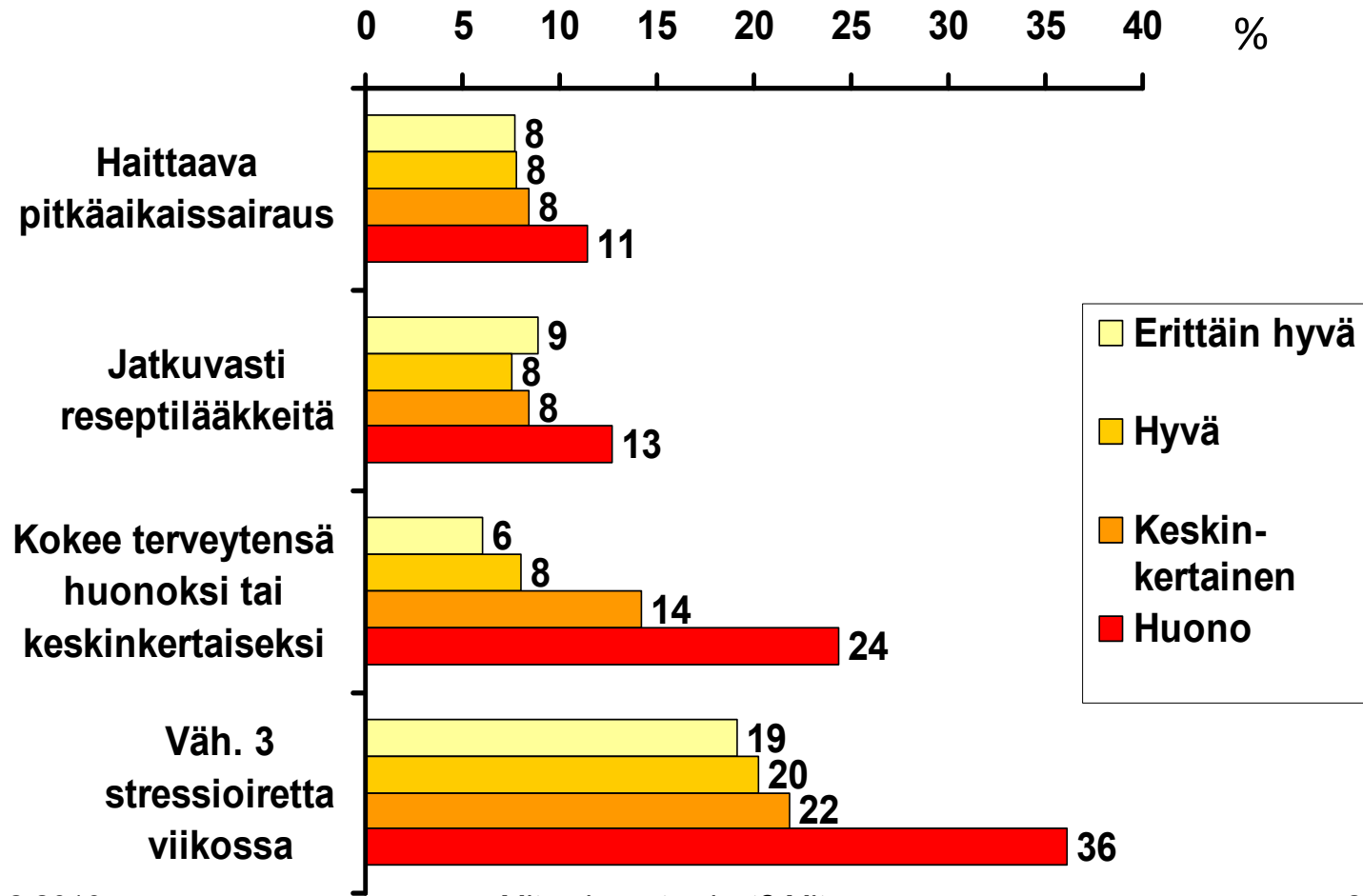

11.2.2010

Miten lapset voivat? Mitä kouluyhteisö voisi tehdä?

24

Koulumenestys (14-vuotiaat)

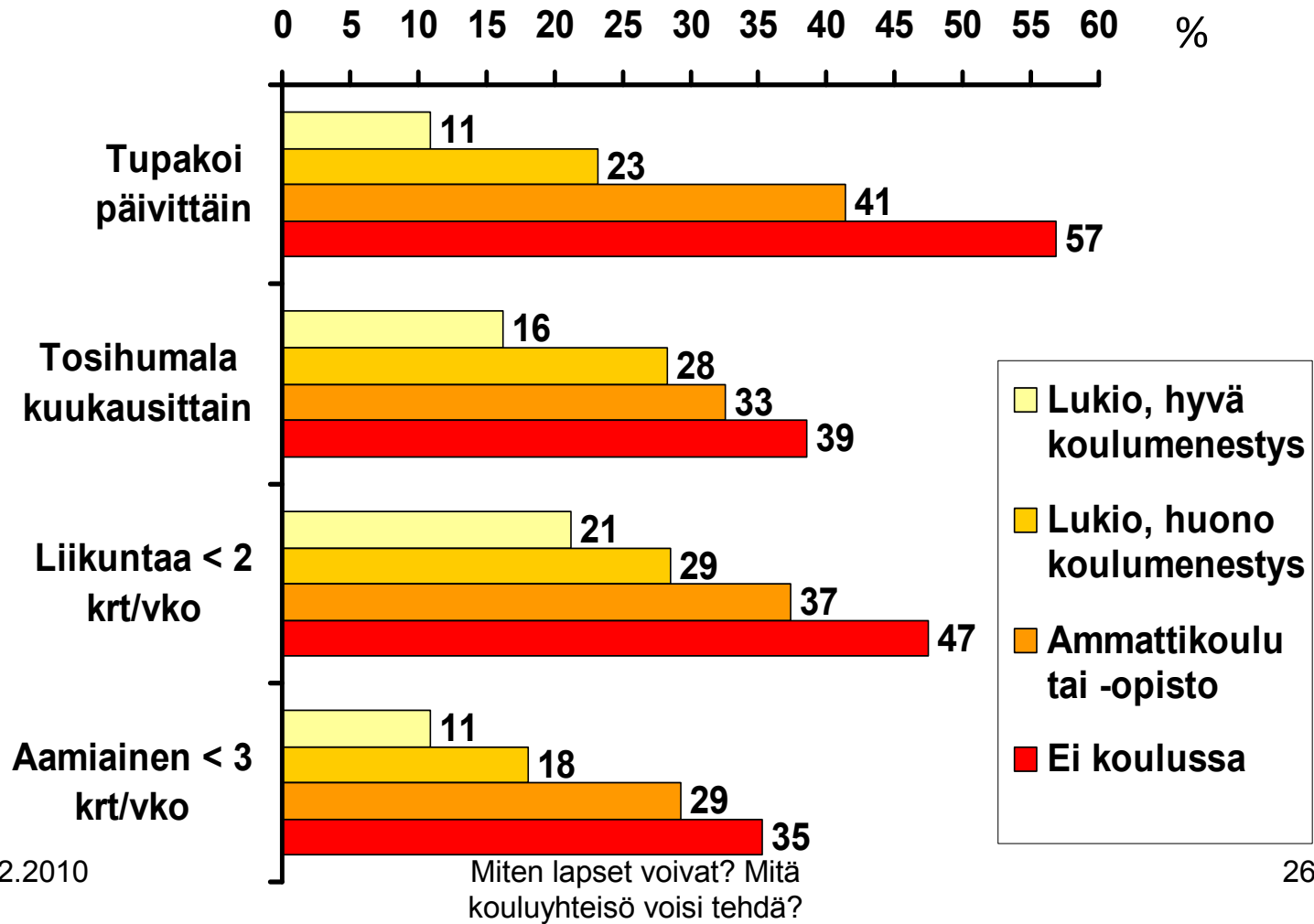

11.2.2010

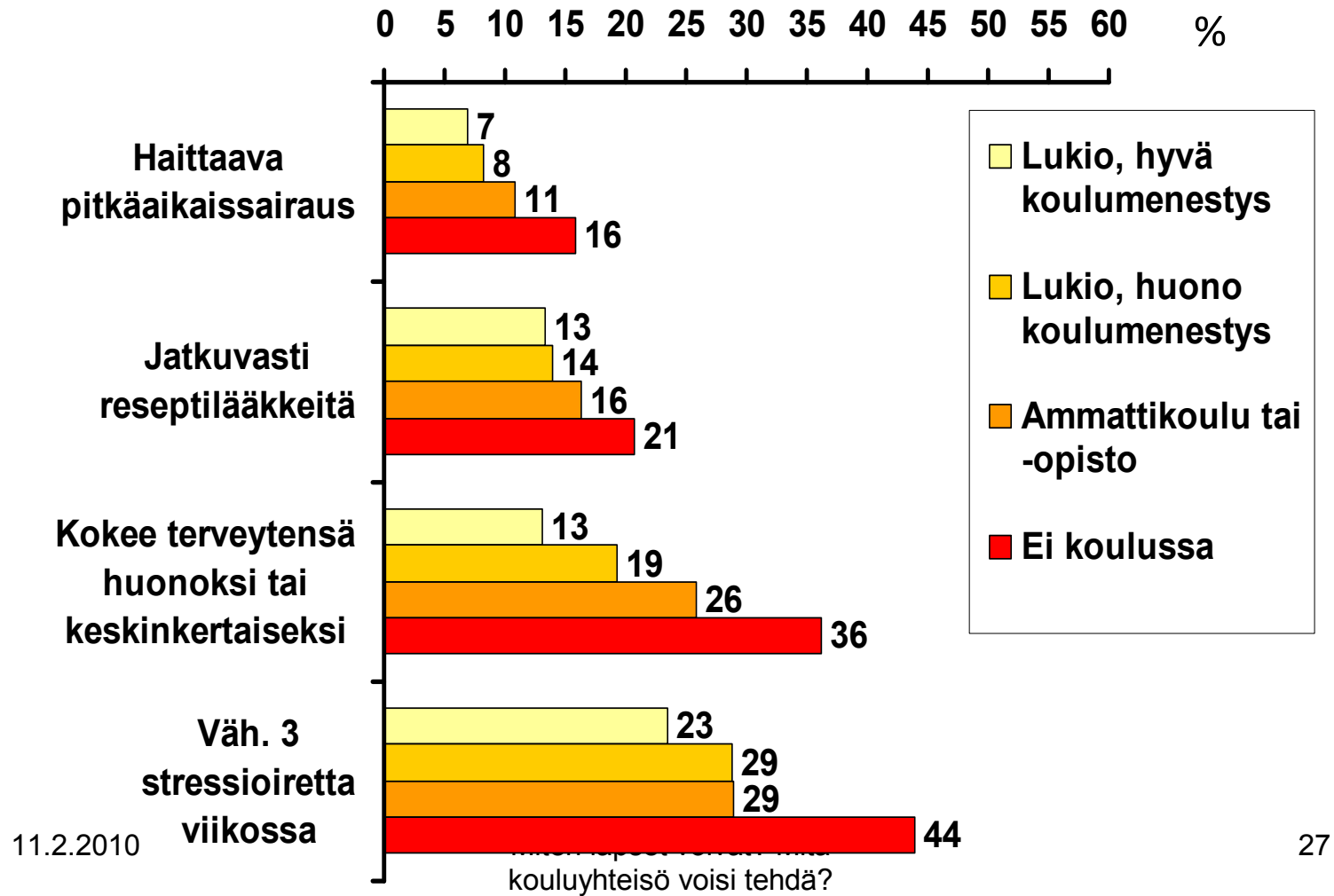
Miten lapset voivat? Mitä kouluyhteisö voisi tehdä?

25

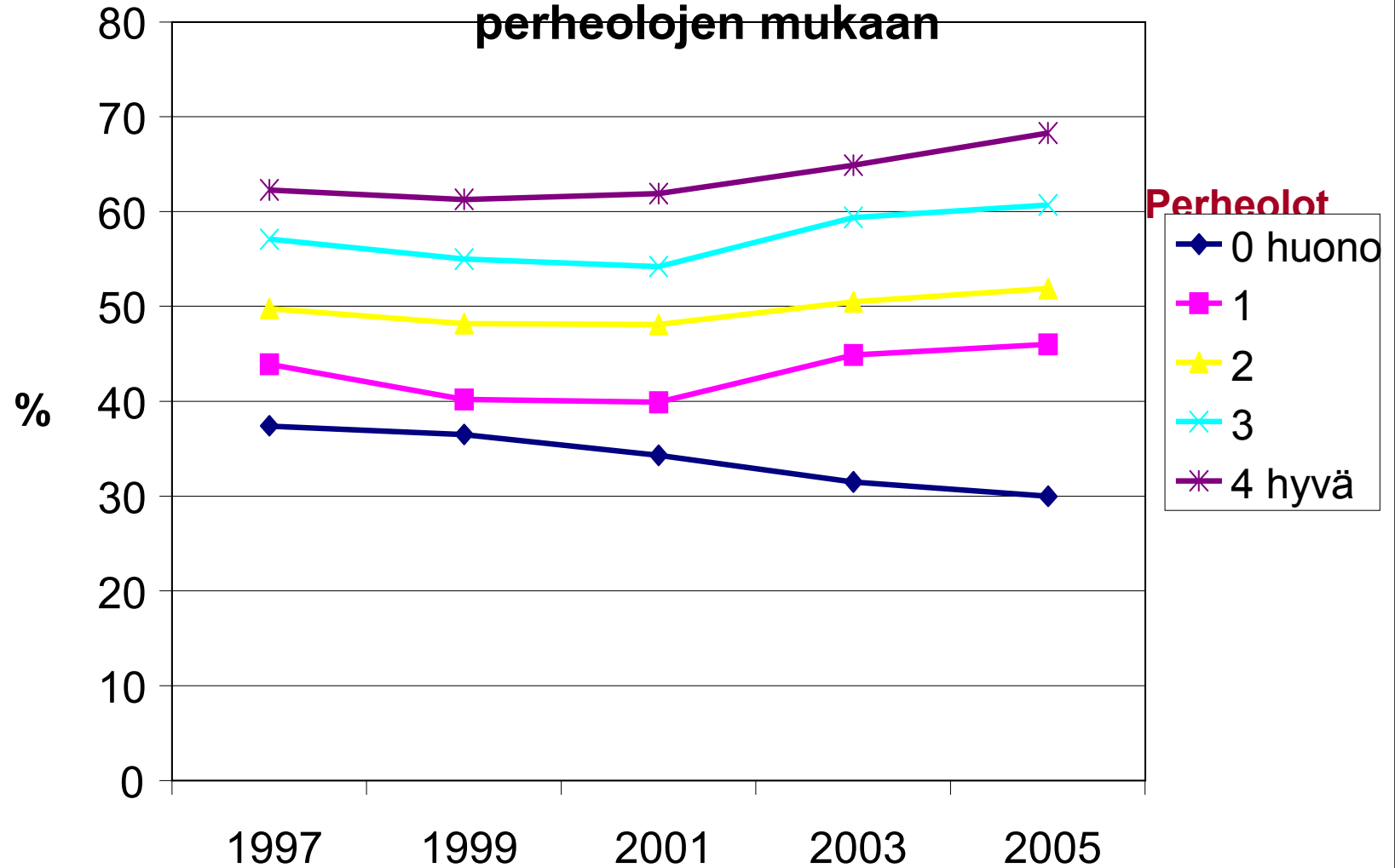
Koulu-ura (16–18-vuotiaat)

Koulu-ura (16–18-vuotiaat)

Hyvä kouluhyvinvointi perheolojen mukaan

11.2.2010

Miten lapset voivat? Mitä
koulu yhteisö voisi tehdä?

28

Mitä voimme päätellä?

- **Vuoden 2000 jälleen paljon myönteistä:**
 - **Tupakointi, huumekekeilut, humalajuominen vähentyneet**

Mutta myös huolia:

- **Diabetes, ylipaino, väsymys, läheisväkivalta lisääntyneet**

11.2.2010

Miten lapset voivat? Mitä
kouluyhteisö voisi tehdä?

30

Mistä tässä oikein on kysymys?

11.2.2010

Miten lapset voivat? Mitä
kouluyhteisö voisi tehdä?

31

Häiriötulkinnat yleistyneet

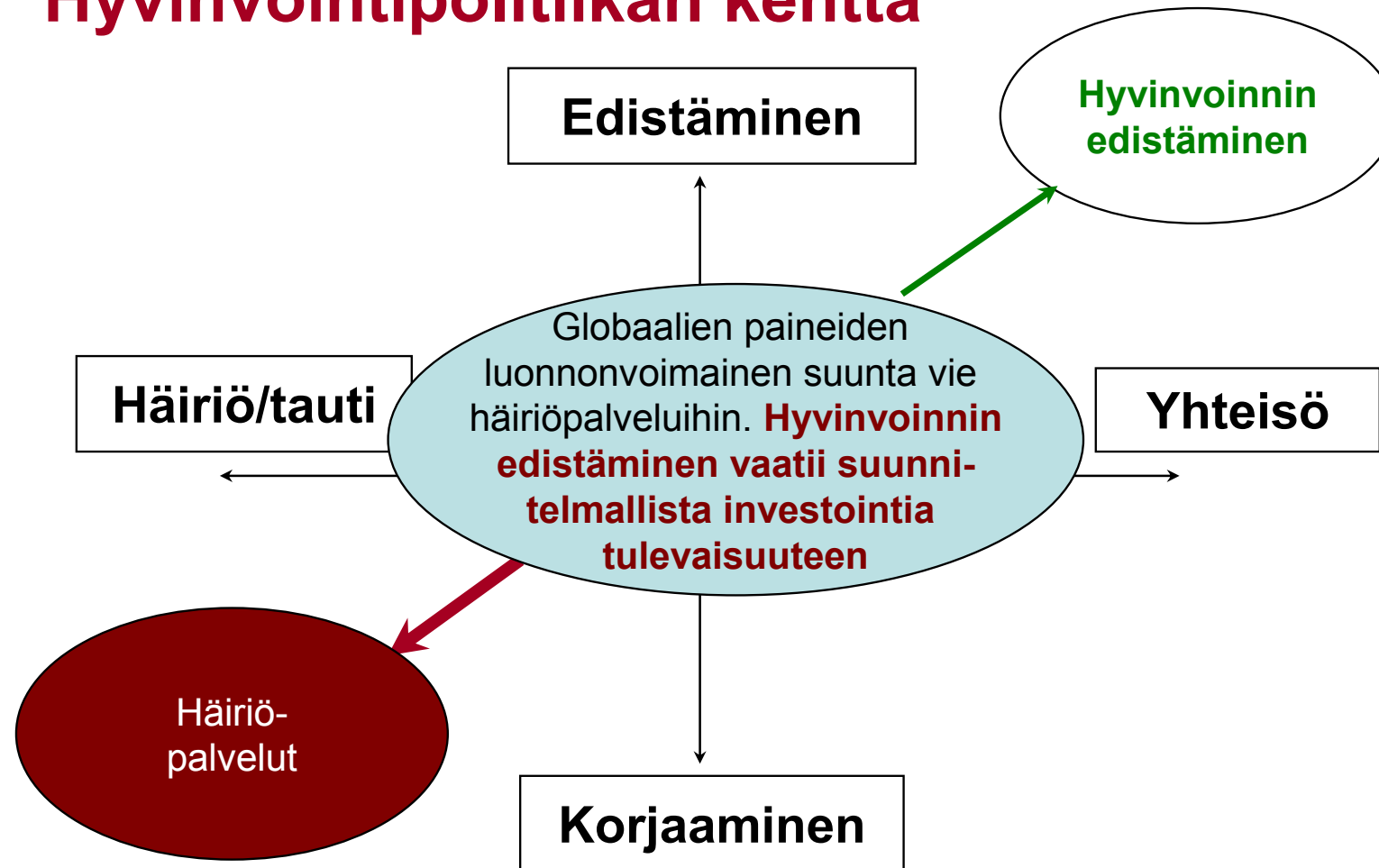
- **Diagnostiikka on tehostunut**
 - mielenterveyden ja oppimisen ongelmat
 - allerginen nuha/astma
 - kaikilla sektoreilla varhainen puuttuminen
 - asiakkuudet lisääntyvät ("**häiriömetsästys**")?
- **Häiriön tunnistaminen "palkitsee"**
 - "poislähtettäminen" selviytymiskeinona
 - media/päättäjät kiinnostuvat
 - rahoitus löytyy: valtiontuki, erillismääräraha
 - suora taloushyöty:
erityisopetus/kouluavustaja
 - vastuu siirtyy vanhemmilta ammattilaisille

11.2.2010

Miten lapset voivat? Mitä
kouluyhteisö voisi tehdä?

32

Hyvinvointipolitiikan kenttä

11.2.2010

Miten lapset voivat? Mitä kouluyhteisö voisi tehdä?

33

**Suomi luopui 1980-luvulla
hyvinvointipolitiikasta
ja siirtyi
asiakassuuntautuneeseen
häiriöiden tunnistamis- ja
hoitopolitiikkaan.**

11.2.2010

Miten lapset voivat? Mitä
kouluyhteisö voisi tehdä?

34

Kaksi ehdotusta:

1. Huomio lapsista ja nuorista lapsiperheisiin:

"Lapsiperheiden määräaikaiset hyvinvointiarvioinnit"

- Suunnitelmallinen ja jatkuva lapsiperheiden hyvinvointikehityksen seuranta jokaisessa kunnassa

2. Peruspalvelut kuntoon, tukemaan lasten kehitysyhteisöjä. Esimerkiksi:

"Hyvinvointineuvola"/"Imatran malli"

- ***Perhetyöntekijä/terveydenhoitajatyöpari***
- ***Kotiapua***

Mitä maksaisi?

Vuosina 1995 - 2009:

- Lasten sijaishuolto + n. 400 milj. €
- Kouluavustajat + n. 100 milj. €
- Erityisopetus + n. ?????
- Lastenpsykiatria + n. ?????

Olisiko ollut vaihtoehtoja?

- Mitä saisi 400 milj. eurolla?

Talouden elvytyksen rinnalle hyvinvointielvytys!

- **Ensin rakensimme itsenäisyyttä**
- **sitten taloutta**
- ***2010-luku lapsiperheille***
- **valtion ja kuntien yhteinen
HYVINVOINTIELVYTYSOHJELMA**

Yhteiseksi haasteeksi

Vanhemmuuden

ilo

ja

onni!

11.2.2010

Miten lapset voivat? Mitä
kouluyhteisö voisi tehdä?

38

Kiitos mielenkiinnosta!

11.2.2010

Miten lapset voivat? Mitä
kouluyhteisö voisi tehdä?

39